

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Εορταστική εκδήλωση
για την επέτειο
της 25ης Μαρτίου 1821



«Το '21 στο Τραγούδι...»

Παρασκευή 21 Μαρτίου 2025

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

«Το '21 στο Τραγούδι...»

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

της εορταστικής εκδήλωσης
για την επέτειο της 25ης Μαρτίου 1821



ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Παρασκευή 21 Μαρτίου 2025

Στο εξώφυλλο: *Ο Χορός του Ζαλόγγου*, Θεόφιλος Χατζημιχαήλ, 1929 Μουσείο
Θεόφιλου, Βαρειά Λέσβου

Σχεδιασμός - Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία: Διεύθυνση Εκδόσεων & Εκτυπώσεων

© ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ISBN: 978-960-560-256-7

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

Προσφώνηση
του Σπυρίδωνα Δημοσχάκη
Προέδρου του Συλλόγου των Υπαλλήλων της Βουλής

Ακάθιστος Ύμνος (βυζαντινός ύμνος)

Πανηγυρικός
του Χρήστου Μυλωνά,
Δημοσιογράφου, Μουσικολόγου - Λαογράφου,
Παρουσιαστού της εκπομπής «ΑΠΟ ΤΟΠΟ... ΣΕ ΤΟΠΟ»
της Τηλεόρασης της ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Θέμα: «Το '21 στο Τραγούδι...»

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ

Το χάραμα επήρα, από την ποιητική σύνθεση «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι»
(μουσική: Χρήστος Λεοντής, ποίηση: Διονύσιος Σολωμός)

Μες στην καρδιά μου κλείνω την Ελλάδα, από τα «40 Τραγούδια για Παιδάκια και Παιδιά» (μουσική και στίχοι: Μίκης Θεοδωράκης, επεξ.: Δημήτρης Καρβούνης)

Εις Σάμον (μουσική: Μίκης Θεοδωράκης, ποίηση: Ανδρέας Κάλβος)

Ύμνος εις την Έλευθερίαν (μουσική: Νικόλαος Μάντζαρς, ποίηση: Διονύσιος Σολωμός)

Πιάνο: Μιχάλης Χανός

Διδασκαλία - Διεύθυνση: Κατερίνα Βασιλικού

Χορωδία Συλλόγου Υπαλλήλων Βουλής

Βαλιώτης Κωνσταντίνος, Βαμβακούση Σούλα, Βελετά Ιωάννα, Γερακάρη Ευαγγελία, Γουγούση Μαρία, Δαύρη Ελένη, Δεκουλάκου Μαρία, Δικαϊάκου Ματρώνη, Εμμανουήλ Αναστασία, Ζαχιώτη Χαρά, Καμαρινός Ιωάννης, Κορολή Σταματίνα, Κοσμοπούλου Δήμητρα, Κούλη Μαρία, Κούνδουρος Ανδρέας, Κουτσουρά Δήμητρα, Λυκितσάκου Κωνσταντίνα, Μάνου Κωνσταντίνα, Μάνου Τερψιχόρη, Μπαλκάμου Χριστίνα, Νικολάου Ευάγγελος, Παπαδοπούλου Ευγενία, Παπανδριανός Παναγιώτης, Παπασημάκη Κατερίνα, Σαμαρτζή Αγγελική, Σκουλαρίδη Φανή, Σπανομήτρου Κέρσα, Σταμούλου Ευαγγελία, Τζωρτζάτου Καλλιόπη, Τσορτέκη Καλλιόπη, Φατούρου Διονυσία, Χαλού Κάλλη, Χατζή Ελεονώρα, Χατζόγλου Θεοδώρα, Χηνιάδου Σοφία

Έφορος Χορωδίας: Αλεξία Χονδροπούλου

Ιστορικό Χορωδίας:

Η Χορωδία των Υπαλλήλων της Βουλής των Ελλήνων ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 2024 κατόπιν ακροάσεων. Πρόκειται για ένα μεικτό φωνητικό σύνολο, το οποίο ήδη έχει δώσει την πρώτη του συναυλία τα Χριστούγεννα του 2024. Συνεχίζει τις εμφανίσεις της με ρεπερτόριο Ελλήνων και ξένων συνθετών. Τελεί υπό τη διδασκαλία και διεύθυνση της Κατερίνας Βασιλικού.

Κατερίνα Βασιλικού

- Εκπαιδευτικός Β/θμιας εκπαίδευσης
- Πιανίστα
- Μαέστρος Χορωδιών

Μιχάλης Χανός

- Πιανίστας
- Εναρμονιστής/Ενορχηστρωτής
- Μέλος της Χορωδίας του Δήμου Αθηναίων

Ορχήστρα Παραδοσιακής Μουσικής

Θωμάς Γρηγορόπουλος

Ανδριάννα Μόκα

Αχιλλέας Πέρρος

Πολυτίμη Τόλη

Παίζουν οι Μουσικοί:

κλαρίνο

Πετράκης Χαλκιάς

Θοδωρής Τασούλας

Δημήτρης Καρακώστας

Βιολί

Κωνσταντίνος Κίικιλης

Λαούτο

Μπάμπης Φωτίου

Σαντούρι

Κατερίνα Παπαμιχάλη

Φλογέρα

Ανδρέας Νιάρχος

Κρουστά

Γιώργος Φίλιππας

Νταούλι

Δημήτρης Νιάρχος



ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ

*Κύριε Πρόεδρε της Βουλής,
Κυρίες και Κύριοι εκπρόσωποι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων,
Κυρίες και Κύριοι πρώην Πρόεδροι της Βουλής,
Κυρία και Κύριοι Αντιπρόεδροι της Βουλής,
Κυρίες και Κύριοι Βουλευτές,
Κύριε Γενική Γραμματέα της Βουλής,
Κυρία Ειδική Θεματική Γραμματέα της Βουλής,
Κύριε Πρόεδρε του Επιστημονικού Συμβουλίου της Βουλής,
Κύριε Πρόεδρε,
Κύριε Γενική Γραμματέα του Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων για τον
Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία,
Κύριε Φρούραρχε,
Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,*

Συγκεντρωθήκαμε σήμερα στην αίθουσα της Ολομέλειας για τον καθιερωμένο εορτασμό της μεγάλης επετείου της Επανάστασης του '21, που διοργανώνει κάθε χρόνο ο Σύλλογος των Υπαλλήλων της Βουλής των Ελλήνων.

25η Μαρτίου και η πατρίδα μας πανηγυρίζει για δύο «Χαίρε!» Το «Χαίρε Κεχαριτωμένη» και το «Χαίρε, ω Χαίρε, Ελευθεριά!» Το πρώτο αναφέρεται στη θεομπορική εορτή του Ευαγγελισμού της Υπεραγίας Θεοτόκου και το δεύτερο στο μεγαλείο της Ελευθερίας.

Οι απαρχές του ελληνικού εθνικού κινήματος που οδήγησε στην Επανάσταση, εμφανίζονται στην ώριμη φάση του Νεοελληνικού Διαφωτισμού το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα. Την περίοδο αυτή, η διάδοση της παιδείας συνοδεύτηκε με τη διάδοση της ιδέας της ύπαρξης ενός ελληνικού έθνους, που συνδεόταν με την αρχαία Ελλάδα και δικαιούνταν χωριστή πολιτική ύπαρξη.

Η Επανάσταση –σε διπλωματικό επίπεδο– ξεκίνησε στα τέλη Φεβρουαρίου του 1821 στο Ιάσιο της Μολδοβλαχίας από τον Αλέξανδρο Υψηλάντη. Το φιτίλι, πλέον, είχε ανάψει και την άνοιξη του 1821 το επαναστατικό πνεύμα επεκτάθηκε στην Πελοπόννησο, γρήγορα εξαπλώθηκε στη Στερεά Ελλάδα, κι από εκεί σ’ ολόκληρη τη χώρα.

Αυτό το οποίο προτάσσει η ελληνική επανάσταση ως υπέρτατη αξία για την ύπαρξη και ευδαιμονία της εκάστοτε κοινωνίας, είναι η καθολική ελευθερία, όπως αποτυπώνεται στον «Θούριο» και στην επαναστατική προκήρυξη για τα «Δίκαια του Ανθρώπου», του Ρήγα, στην «Ελληνική Νομαρχία» του Ανώνυμου συγγραφέα, στη «Διακήρυξη» του Παλαιών Πατρών Γερμανού στη Μονή της Αγίας Λαύρας (Μάρτιος 1821) και στον «Ύμνο εις την Ελευθερίαν» του Διονυσίου Σολωμού.

Στη σημερινή εκδήλωση θα συμμετάσχει, για πρώτη φορά, η νεοσύστατη χορωδία του Συλλόγου των Υπαλλήλων της Βουλής, τιμώντας με την παρουσία της την παλιγγενεσία του ελληνικού έθνους. Από την πεπατημένη όμως θα ξεφύγουμε και ως προς το ύφος της εκδήλωσης, αφού μας τιμούν με την παρουσία τους γνωστοί και καταξιωμένοι παραδοσιακοί μουσικοί και ερμηνευτές, που θα μας δώσουν γνήσια δείγματα της εθνικής μας μουσικής.

Ομιλητής της αποψινής εορτής, που έχει ως θέμα της, «Το '21 στο τραγούδι...», είναι ο άνθρωπος, που έβαλε την Παράδοση στα σπίτια μας, μέσα απ' τη βραβευμένη εκπομπή του «ΑΠΟ ΤΟΠΟ... ΣΕ ΤΟΠΟ», στον Τηλεοπτικό Σταθμό της Βουλής των Ελλήνων!

Ο Δημοσιογράφος και Μουσικολόγος - Λαογράφος Χρήστος Μυλωνάς, ο δικός μας Χρήστος, ο συνάδελφός μας, που μας ταξιδεύει κάθε Κυριακή με τις εκπομπές του σε όλη την Ελλάδα και μας γνωρίζει τις παραδόσεις και τα ήθη κι' έθιμα του τόπου μας. Σήμερα μάλιστα, θα μας καταδείξει έμπρακτα ότι η ελληνική λαϊκή μουσική τέχνη ήταν εργαλείο γιγάντωσης του εθνικού φρονήματος, αλλά και καταγραφής των ιστορικών γεγονότων, για να διασωθούν και να περάσουν από γενιά σε γενιά. Αυτό που αποκαλούμε Παράδοση.

Η εθνική Ελληνική Επανάσταση του 1821, στάθηκε το σημαντικότερο ιστορικό γεγονός των ημερών της. Απέδειξε ότι η αγωνιστικότητα και η ισχυρή θέληση ενός λαού μπορούν να αλλάξουν την ιστορική του μοίρα.

Ζήτω το Έθνος!

Ζήτω η 25η Μαρτίου 1821!

Αθήνα, 21 Μαρτίου 2025

Σπυρίδων Δημοσχάκης
Πρόεδρος του Συλλόγου
των Υπαλλήλων της Βουλής



«Το '21 στο Τραγούδι...»

*Κύριε Πρόεδρε της Βουλής,
Κυρίες και Κύριοι εκπρόσωποι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων,
Κυρίες και Κύριοι πρώην Πρόεδροι της Βουλής,
Κυρία και Κύριοι Αντιπρόεδροι της Βουλής,
Κυρίες και Κύριοι Βουλευτές,
Κύριε Γενικό Γραμματέα της Βουλής,
Κυρία Ειδική Θεματική Γραμματέα της Βουλής,
Κύριε Πρόεδρε του Επιστημονικού Συμβουλίου της Βουλής,
Κύριε Πρόεδρε,
Κύριε Γενικό Γραμματέα του Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων για τον
Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία,
Κύριε Φρούραρχε,
Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,*

Εισαγωγικά

Χρόνια πολλά και καλά.

Η σημερινή εκδήλωση, είναι αφιερωμένη, στην μεγάλη Ιστορική Επέτειο της 25ης Μαρτίου, του 1821.

Μια επέτειο, που τονώνει την Εθνική μας μνήμη κι' αναπτερώνει την αυτοπεποίθησή μας, αφού συνδέεται με το ατέλειωτο θαύμα των αγώνων του γένους, που επί χιλιάδες χρόνια, συντηρεί ακατάλυτη κι' ανόθευτη την ύπαρξη του κι' αναπτύσσει, έναν υποδειγματικό Πολιτισμό, πλούσιο σε πνευματικά επιτεύγματα και σ' ανθρωπιστικές κι' αισθητικές αξίες. Ο Σύλλογος των Υπαλλήλων

της Βουλής των Ελλήνων, με την ευγενική φροντίδα του Προέδρου του Σπύρου Δημοσχάκη και των μελών του ΔΣ και με την στήριξη όλων των εξαίρετων συναδέλφων, όπως κάθε χρόνο, έτσι και φέτος, συμμετέχει, σ' αυτή την αναδρομή της Εθνικής μας μνήμης, τιμώντας όλους όσους θυσιάστηκαν για την Πατρίδα, για να ζούμε σήμερα εμείς ελεύθεροι και κυρίως για να απολαμβάνουμε τον αέρα της Λευτεριάς μας.

Μην λησμονάμε ότι, είμαστε ένας λαός, που απέδειξε απ' τα πανάρχαια χρόνια ίσαμε σήμερα, πως ξέρει να συνδυάζει αρμονικά, τον πολιτισμό με την ιστορία και την θρησκεία με την παράδοσή του. Τρανή απόδειξη, οι αγώνες των ηρώων για την ελευθερία, που είχαν ως γνωστόν, κοινά χαρακτηριστικά: Πίστη, αρετή, τόλμη, ενότητα και... πολύ δημοτικό τραγούδι! Την κινητήρια δηλαδή δύναμη της Επανάστασης, που εμπύχωνε μικρούς και μεγάλους και που τους έδινε ώθηση, για να συνεχίζουν τον αγώνα. Αυτά λοιπόν τα τραγούδια, ταξίδεψαν, από «στόμα σε στόμα» και «από τόπο σε τόπο», απaráλλαχτα μέχρι σήμερα, μαρτυρώντας το ένδοξο παρελθόν του λαού μας, στον δρόμο για την πολυπόθητη λευτεριά.

Τα ηρωικά παραδοσιακά τραγούδια της Επανάστασης του '21, αποτελούν παράλληλα, τον αδιάψευστο μάρτυρα εκείνης της περιόδου, αφού μέσα στα ποιητικά τους κείμενα, βρίσκονται «μπολιασμένα», τα κατορθώματα, οι αγώνες και οι ανδραγαθίες των Ελλήνων ηρώων, σε συνδυασμό με τον χαρακτήρα και τον βίο τους.

Με απλά λόγια, μέσα απ' τα παραδοσιακά μας τραγούδια, γνωρίσαμε κι' αγαπήσαμε τους ήρωες του '21 κι' αποκτήσαμε σαφή γνώση για την ζωή και την δράση τους.

Αυτή λοιπόν την αμοιβαία σχέση –αγώνα και παράδοσης– θα κατα-

δείξουμε σήμερα, με την συνδρομή έγκριτων μουσικών κι' ερμηνευτών της Εθνικής μας Μουσικής, που χρόνια τώρα, παραelaύνουν μέσα απ' τις εκπομπές μας, «ΑΠΟ ΤΟΠΟ... ΣΕ ΤΟΠΟ» στον Τηλεοπτικό Σταθμό της Βουλής. Σας έχουμε ετοιμάσει, κάποια απ' τα σημαντικότερα Ιστορικά και Κλέφτικα τραγούδια, τα οποία και θα Σας δώσουμε διανθισμένα πάντοτε, με τ' αυθεντικά τους σχόλια και δοσμένα με απλό και κατανοητό τρόπο, με τα σωστά ποιητικά κείμενα και κυρίως, με το γνήσιο μουσικό ύφος κι' όχι –επιτρέψτε μου την έκφραση– το «πανηγυριτζίδικο», που δεν έχει καμιά σχέση με την Μουσική μας παράδοση. Μπας και πάψει επιτέλους, να τραγουδιέται και να χορεύεται στις Εθνικές μας επετείους, το τραγούδι του «Μενούση»... ενός Τουρκαλβανού, που μεθυσμένος σκότωσε από ζήλεια την γυναίκα του κι' άλλα τέτοια εντελώς άσχετα με την ημέρα τραγούδια...

Μην ξεχνάμε επίσης ότι, ευρύτερα, η μουσική μας παράδοση, είναι η μόνη που διασώζει πιστά, την πανάρχαια Ελληνική μουσική τέχνη, μέσα στους αιώνες. Όχι τίποτα άλλο, αλλά για να ξέρουμε, πόσο βαριά και πόσο ζώσα είναι, η Πολιτιστική κληρονομιά που κουβαλάμε...

Σήμερα επίσης, θα διαπιστώσετε και κάτι ακόμα. Το πόσο αβίαστα παραποιούνται στις μέρες μας τα τραγούδια μας, όταν δεν προσεγγίζονται με τον ανάλογο σεβασμό και την απαραίτητη Επιστημονική έρευνα και μελέτη.



1. «Χαρά που τό 'χουν τα βουνά...» Τσάμικο (Μοριάς)

«Χαρά που το 'χουν τα βουνά κι' οι κάμποι περηφάνια,
γιατί γιορτάζει η Παναγιά, γιορτάζει κι' η Πατρίδα.
Σαν βλέπουν διάκους με σπαθιά, παπάδες με ντουφέκια,
σαν βλέπουν και τον Γερμανό, της Πάτρας τον Δεσπότη,
για να βλογάει τ' άρματα, (να ευλογάει δηλαδή τ' άρματα), να φκίε-
ται τους λεβέντες...» (Να εύχεται στους λεβέντες...), θα μας πει το
Μοραϊτικό Τσάμικο, με το οποίο θα ξεκινήσουμε την εκδήλωσή
μας...

Τραγούδι, που αναφέρεται σ' ένα απ' τα πιο σημαντικά κι' αποφα-
σιστικά γεγονότα, της Επανάστασης και συγκεκριμένα, στην κα-
θιέρωση του λαβάρου της Ελευθερίας και στην επίσημη κήρυξη της
Εθνεγερσίας, την 25η Μαρτίου του 1821.

Στην Ιερά Μονή της Αγίας Λαύρας των Καλαβρύτων, ο φλογερός
Δεσπότης Παλαιών Πατρών Γερμανός, προβάλλει στην ωραία πύλη
της Μονής, σπκώνοντας στα χέρια του το Ιερό Λάβαρο. Ευλογεί
την έναρξη του αγώνα κι' ορκίζει όλους, ν' αγωνιστούν μέχρι της
τελευταίας τους αναπνοής, για την λευτεριά της Πατρίδας.

«Παλαιών Πατρών Γερμανός!» Να το πούμε κι' αυτό. Απ' την γνω-
στή μας Πάτρα, την Πρωτεύουσα του Νομού Αχαΐας, γιατί υπήρχε
και η Νέα Πάτρα, η σημερινή δηλαδή Υπάτη, στην Φθιώτιδα. Για
να γίνεται ο διαχωρισμός.

Συνταιριασμένες λοιπόν οι δύο Μεγάλες γιορτές σήμερα... Ουράνιες
μελωδίες, όρκος και ιαχές των μαχητών, συμπλέκονται αρμονικά.
Η οσμή του κρίνου, σμίγει, με την μυρωδιά της μπαρούτης.

Σήμερα, η «Υπέρμαχος» Στρατηγός, η Παναγιά μας, έκανε και πάλι

το θαύμα της. Πόσες και πόσες φορές εδώ που τα λέμε, στο πέρας των αιώνων της Εθνικής μας ζωής, δεν εκινδύνευσε το γένος, από επιδρομές αλλοφύλων και αλλοπίστων; Και «τις ημάς ερρύσατο εκ τοσούτων κινδύνων, τις δε διεφύλαξεν έως νυν Ελευθέρους;» Ποιός μας γλύτωσε δηλαδή από τόσους κινδύνους; Και ποιός μας προστάτεψε και μας κατέστησε μέχρι σήμερα Ελεύθερους; Παρά μόνον η Παναγιά μας...

Ακούσατε μάλιστα, πόσο εύστοχα, μας το δίνει κι' ο λαϊκός μας ποιητής, λέγοντας ότι: «Γιορτάζει η Παναγιά, γιορτάζει και η πατρίδα...».

Πάμε να το παρακολουθήσουμε...

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

2. «Αρκαδιανή...» Συρτό (Μοριάς)

Το Συρτό τραγούδι της «Αρκαδιανής» που ακολουθεί, είναι απ' τα πιο γνωστά σε όλη την Ελλάδα κι' αναφέρεται σε μια κλεφτοπούλα, που καταγόταν –προσέξτε εδώ– απ' την «Αρκαδιά», την σημερινή δηλαδή Κυπαρισσία του Δήμου Τριφυλίας στην Μεσσηνία κι' όχι απ' την Αρκαδία, όπως πιστεύεται εσφαλμένα. Σας δίνω το ποιητικό του κείμενο, που είναι πράγματι ωραιότατο.

«Ποιος είδε ν' ήλιο από βραδύς κι' αστρί το μεσημέρι;
Ποιος είδε την Αρκαδιανή, στα κλέφτικα ντυμένη.
Δώδεκα χρόνους έκανε, η κόρη με τους Κλέφτες.
Κανείς δεν την εγνώρισε, πώς ήταν κλεφτοπούλα.
Και μια Λαμπρή, μια Κυριακή, μια Πασχαλιά μεγάλη,

Βγήκαν οι Κλέφτες στο χορό και ρίξαν το λιθάρι... (Το λιθάρι, το τρέξιμο και πολλά άλλα παιχνίδια, είχαν ψυχαγωγικό χαρακτήρα για τους ήρωες και προέρχονταν απ' τους ιερούς αγώνες της αρχαιότητας και του Βυζαντίου...).

Το ρίχνουν (το λιθάρι) τα κλεφτόπουλα, το πάν σαράντα χνάρια.
Το ρίχνει κι' η Αρκαδιανή, το πάει σαράντα πέντε.
Της ξεθιπλώθει το κουμπί (ξεθιπλωκόθηκε, ξεκουμπώθηκε)
κι' εφάνη το βυζί της...».

Δηλαδή, από μιά κίνησή της, φάνηκε το στήθος της και τότε όλοι κατάλαβαν, πώς ήταν γυναίκα - κλεφτοπούλα!

Κι' εδώ να τονιστεί, πως δεν ήταν μόνο η αντρίκια νεότητα που μεθούσε με την κλέφτικη ζωή, αφού πολλά είναι τα παραδείγματα και του γυναικείου ηρωισμού στους Εθνικούς μας αγώνες, όπως καταφαίνεται και στο τραγούδι της Αρκαδιανής.

Σημείωση: Ο πρώτος στίχος του τραγουδιού (Ποιος είδε ν' ήλιο από βραδύς κι' αστρί το μεσημέρι), παραλλάσσεται και με τον στίχο: «Ποιος είδε ψάρι στο βουνό και θάλασσα σπαρμένη». Ο νόμος δηλαδή των απιθάνων...

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

3. «*Κάτου στου Βάλτου τα χωριά...*» Τσάμικο (Ρούμελης)

Το τραγούδι που ακολουθεί, σχετίζεται με τα γνωστά γεγονότα που επακολούθησαν, κατά την εξέγερση των Ορλοφικών (1769-1770). Ο Βάλτος και το Ξηρόμερο, είναι περιοχές του Νομού Αιτωλοακαρνα-

νίας, που μαζί με τ' Άγραφα, ήταν τ' ορμητήριο πολλών ξακουστών Κλεφτών κι' Αρματολών, κατά την περίοδο της Οθωμανικής κυριαρχίας. Τ' Άγραφα να θυμίσω, πήραν τ' όνομά τους, επειδή οι Τούρκοι δεν κατάφεραν να τα υποδουλώσουν κι' έτσι δεν τα περιέλαβαν στα φορολογικά τους βιβλία, σε αντίθεση με τα Γραμμένα των Ιωαννίνων. Για πάμε όμως και στο ποιητικό κείμενο του τραγουδιού.

«Κάτου στου βάλτου τα χωριά, Ξηρόμερο και Άγραφα.
Και στα πέντε Βιλαέτια, φάτε πιέτε μωρ' αδέρφια.
Εκεί είν' οι κλέφτες οι πολλοί, αρματωμένοι στο φλουρί.
Κάθονται και τρών και πίνουν, και την Άρτα φοβερίζουν.
Πιάνουν και γράφουν μια γραφή, βρίζουν τα γένια του Κατή.
Γράφουνε και στο Κομπότι, προσκυνούν και τον Δεσπότη.
Ρε Τούρκοι κάτσετε καλά, γιατί σας καίμε τα χωριά.
Γρήγορα τ' αρματολίκι, γιατί' (ε)ρχόμαστε σαν λύκοι...».

Βιλαέτι, παναπεί, μεγάλη διοικητική, Οθωμανική περιφέρεια. (Μεγάλος Νομός). Εν προκειμένω, τα πέντε Βιλαέτια αποτελούνταν απ' την Βόνιτσα, το Ξηρόμερο, τον Βάλτο, τον Βλοχό και το όρος Αράκυνθος ή Ζυγός, που βρίσκεται έξω απ' το Μεσολόγγι.

Κατής, ήταν ο Τούρκος δικαστής, ο ιεροδίκης. Σας τον ανέφερα και νωρίτερα. (Στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, ο Καζάς, ήταν μια γεωγραφική περιοχή, που υπόκειτο στην νομική και στην διοικητική δικαιοδοσία ενός δικαστή, του Καδή, δηλαδή του Κατή).

Το Κομπότι τέλος, είναι χωριό, στα νοτιοανατολικά της Άρτας. Το τραγούδι, θα μας το αποδώσει, η Χορωδία του Συλλόγου των Υπαλλήλων της Βουλής.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΧΟΡΩΔΙΑ ΣΥΒ

4. «Τ' Αντρούτσου η μάνα χαίρεται...» Τσάμικο (Ρούμελης)

«Τ' Αντρούτσου η μάνα χαίρεται, του Διάκου καμαρώνει.
Γιατί έχουν γιους αρματωλούς και γιους Καπεταναίους.
Ν' Αντρούτσος φ(υ)λάει την Γραβιά, Διάκος την Αλαμάνα.
Τους Τούρκους εσκορπίσανε, Σπαχήδες, Γενιτσάρους...».

Το τραγούδι, εξυμνεί την ανδρεία και τα κατορθώματα του Οδυσσέα Ανδρούτσου στην Γραβιά και του Αθανασίου Διάκου στην Αλαμάνα. Θεωρεί δε, πως οι μπότες τους δεν πρέπει να θρηνούν, γι' αυτούς τους λεβέντες αγωνιστές, αλλά να καμαρώνουν και να νιώθουν περήφανες για τα κατορθώματά τους και για όσα πρόσφεραν στην Πατρίδα. Οι Σπαχήδες, ήταν ειδικό σώμα, Τούρκων πολεμιστών, ενώ οι Γενίτσαροι, ήταν αντίστοιχα σώμα επίλεκτων στρατιωτών, που αποτελούνταν από Χριστιανόπουλα, τα οποία εξισλαμίζονταν μετά από αιχμαλωσία ή παιδομάζωμα.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

5. «Σαράντα παλληκάρια ν' από την Λιβαδιά...» Συρτό (στα τρία)

Το τραγούδι που ακολουθεί, είμαι σίγουρος πως το ξέρετε όλοι και ίσως να το έχετε τραγουδήσει στα μαθητικά Σας χρόνια. Παρόλα αυτά, ελάχιστοι γνωρίζουν την πραγματική του Ιστορία, που ήρθε στο φώς παλιότερα, μέσα από έρευνα στις εκπομπές μας.

«Σαράντα παλληκάρια ν' από την Λιβαδιά,
πάνε για να πατήσουνε, την Τροπολιτσία.
Στον δρόμο που πηγαΐναν, βρίσκουν' να γέροντα.

Γειά σου χαρά σου γέρο, καλώς τα, τα παιδιά.
 Που πάτε παλληκάρια, που πάτε ορέ παιδιά;
 Πάμε για να πατήσουμε, την Τροπολιτσή.
 Περάστ' από την στάνη κι' από τα πρόβατα.
 Και πάρτε τον υγιό μου, τον πιο μικρότερο.
 Που' χει λαγού ποδάρια και σταυραετού φτερά.
 Ξέρει τα μονοπάτια και τα μονόστρατα.
 Μην πάτε παλληκάρια, ν' από την δημοσιά (απ' τον δημόσιο δρόμο δηλαδή).
 Τι θα σας δουν οι Τούρκοι, του Βαλεσί Πασά.
 Τα παλληκάρια γέρο, δεν πάν απ' τα στενά.
 Πάνε ίσια στον δρόμο, για την Τροπολιτσή...».

Τα Σαράντα παλληκάρια, είχαν στρατοπεδεύσει λοιπόν υπό τον Ζαχαριά τον Βλαχομπαρμπιτσωτή, (δώστε βάση εδώ), στην τοποθεσία Λιβαδιά, του χωριού Αγριλόβουνου Μεσσηνίας και πήγαιναν να χτυπήσουν προς αντιπερισπασμό την Τρίπολη, που η Τουρκική της φρουρά είχε βγει στην πεδιάδα της Μαντινείας, για να χτυπήσει τον Ανδρούτσο, (πατέρα του Οδυσσέα Ανδρούτσου).

Όμως οι Τούρκοι, πληροφορήθηκαν την έξοδο των παλληκαριών και τους έστησαν ενέδρα, στην τοποθεσία «Τσακώνα» και τους σκότωσαν.

Και κάπως έτσι απαθανάτισε η λαϊκή μούσα, τούτο το γεγονός. Απ' την τοποθεσία Λιβαδιά λοιπόν, κοντά στο χωριό Αγριλόβουνο Μεσσηνίας, ξεκίνησαν τα Σαράντα παλληκάρια κι' όχι –εννοείται– από την Λιβαδειά της Βοιωτίας, όπως εσφαλμένα νομίζεται. Πώς θα πήγαιναν με τα πόδια εδώ που τα λέμε, απ' την Βοιωτία, για να πατήσουν την Τροπολιτσή; (Την Τρίπολη δηλαδή). Επίσης, το αρχικό τραγούδι, δεν έχει καμιά σχέση, μ' αυτό που όλοι γνωρί-

ζουμε και τραγουδούμε μέχρι σήμερα, αφού στην πραγματικότητα είναι αργό μοιρολόι, σε Τσάμικο ρυθμό και με ωραιότατη μελωδία. Το έχουμε συμπεριλάβει μάλιστα, με την παλιότερη μελωδία, στο cd, που Σας έχουμε ετοιμάσει με τον Σύλλογο, ως ενθύμιο της σημερινής εκδήλωσης.

Θα μας το αποδώσει ωραιότατα κι' αυτό, με την γνωστή όμως μελωδία, η Χορωδία του Συλλόγου των Υπαλλήλων της Βουλής.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΧΟΡΩΔΙΑ ΣΥΒ

6. «Περδικούλα του Μοριά...» Τσάμικο (Μοριάς) (Του Νικηταρά)

«Μώρ' Περδικούλα του Μοριά, κοσμοπερπατημένη,
ν' αυτού ψηλά που πέτεσαι (που πετάς) και χαμηλ' αγναντεύεις,
ποιός είν' εκείνος πού' ρχεται, στον κάμπο καβελάρης;
Κείνος είν' ο Νικηταράς, από το Τουρκολέκα...».

Θα μας πεί το τραγούδι που ακολουθεί, που αναφέρεται, στον Νικήτα Σταματελόπουλο, τον γνωστό Νικηταρά τον Τουρκοφάγο, που ήταν οπλαρχηγός και ηγετική μορφή, της Ελληνικής Επανάστασης του 1821.

Ο Νικηταράς γεννήθηκε το 1787, στην Νέδουσα Μεσσηνίας, με την παλιά ονομασία Μεγάλη Αναστάσοβα (Αναστασίτσα) και καταγόταν απ' το χωριό Τουρκολέκα της Φαιακίας, του Νομού Αρκαδίας.

Παλληκάρι απ' τα λίγα, διακρίθηκε γρήγορα για το ήθος και τις πολεμικές του αρετές, ενώ ήταν από' κείνους, που έδωσαν κυριο-

λεκτικά την ψυχή τους για την Πατρίδα, με απόλυτη ανιδιοτέλεια και χωρίς κανένα προσωπικό συμφέρον.

Ήταν επίσης ανιψιός, του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη και το δεξί του χέρι, κάτι που αποδεικνύεται περιτρώνα, μέσα απ' τα τραγούδια μας, που λένε: «Μπροστά πάει ο Νικηταράς, πίσω ο Κολοκοτρώνης», ή «Κολοκοτρώνης ο εγκέφαλος και Νικηταράς το σπαθί», που μαρτυρούν συνάμα και την στενή σχέση που είχαν.

Ο σπουδαίος ήρωας της Επανάστασης του '21 Νικήτας Σταματελόπουλος, ο Νικηταράς, πέθανε κυριολεκτικά στην «ψάθα», ζητιανεύοντας στα σοκάκια του Πειραιά, πληγωμένος, πικραμένος κι' αβοήθητος, όπως έφυγαν διαχρονικά και ένα σωρό άλλοι μεγάλοι Έλληνες, φτωχοί, προδομένοι και απ' όλους ξεχασμένοι!

Μάλιστα, η αρμόδια αρχή, που χορηγούσε τις θέσεις στους επαίτες και στους ζητιάνους, είχε ορίσει για τον ήρωα, μια θέση, κοντά στο σημείο, όπου βρίσκεται σήμερα, ο Ιερός Ναός της Ευαγγελιστριάς στον Πειραιά και του επέτρεπε να επαιτεί, κάθε Παρασκευή. Πάμε να τον τιμήσουμε με το τραγούδι του.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

7. «Λαλούδι της Μονομπασιάς...» Συρτό/Καλαματιανό Ιστορικό (Μοριάς)

«Λαλούδι της Μονομπασιάς και Κάστρο της Αθήνας
και Παλαμίδι τ' Αναπλιού, ανοίξτε νά 'μπω μέσα.
Να ιδώ τις Αναπλιώτισσες, τις Αναπλιωτοπούλες,
πως πλένουν, πως λευκαίνουνε, πως μοσχосαπουνάνε.

Η μια πλένει τον άρρωστο κι' άλλη τον λαβωμένο
κι' η τρίτη η ομορφότερη, τον αρραβωνιασμένο.
Με τό 'να χέρι πλένουνε, με τ' άλλο σαπουνάνε
και με τα δυο τα χέρια τους, στο Κάστρο πολεμάνε...».

Το ωραιότατο αυτό τραγούδι, σε επτάσημο ρυθμό, αυτόν του γνω-
στού μας Καλαματιανού Χορού, έχει σαν θέμα του, την αίγλη και
την γοητεία, των τριών κυριοτέρων Κάστρων: Της Μονεμβασιάς, των
Αθηνών (την Ακρόπολη δηλαδή) και του Παλαμυδίου στο Ναύπλιο.

Η λέξη Λαλούδι, που αναφέρεται στον πρώτο στίχο, παράγεται
απ' την Ομηρική λέξη «Λάας ή Λας», που παναπεί πέτρα και κατ'
επέκταση βράχος, δηλαδή πέτρινο Κάστρο.

Απ' την ίδια ρίζα, βγαίνει και το Λατομείο, καθώς και ο Λατόμος
(αυτός δηλαδή που σκίζει την πέτρα).

Δεν είναι λοιπόν «λουλούδι» (άνθος), όπως νομίζεται εσφαλμένα,
αλλά «Λαλούδι» (πέτρα, βράχος).

Στον Μοριά και ιδιαίτερα στην Μάνη, ακόμη και σήμερα αποκα-
λούν «Λαλούδες» τις πέτρες και είναι γνωστή κι' η φράση: «Θα
σου πετάξω ή θα σου ρίξω, μια Λαλούδα» (μια πέτρα).

Μονομπασιά, είναι η Μονεμβάσια (επειδή είχε μία εμπατή, μια
εμπασιά, μιά είσοδο).

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

8. «Οι κλέφτες από τ' Άγραφα...» Τσάμικο (Θεσσαλίας) (Του Κατσαντώνη)

Σε Κατσαντωναίικο τραγούδι θα περάσουμε τώρα, αφιερωμένο, σ' έναν άλλο σπουδαίο προεπαναστατικό Ήρωα, στον Σαρακατσάνο Αντώνη Κατσαντώνη. Ο Κατσαντώνης, γεννήθηκε στ' Άγραφα και το πραγματικό του όνομα, ήταν Αντώνης Μακρυγιάννης.

Ο Αντώνης, ήταν μικρόσωμος και κοντούλης και δεν έδινε την εντύπωση πως μπορεί να κρατήσει ντουφέκι. Γι' αυτό, όταν η μάνα του, που του 'χε και αδυναμία, τον άκουσε να λέει πώς θα πάρει τ' άρματα (γιατί ήθελε να μοιάσει στον νονό του τον Δίπλα, που ήταν κι' εκείνος σπουδαίος οπλαρχηγός), τον ικέτευε κυριολεκτικά, ν' αλλάξει γνώμη, λέγοντάς του χαρακτηριστικά, εκείνο το περίφημο: «Κατς' Αντώνη μ', μην πας κλέφτης...». «Κάτσε δηλαδή στ' αυγά σου Αντώνη μου. Που πας να γίνεις κλέφτης...» γιατί φοβόταν, έτσι μικρόσωμος κι' αδύναμος που ήταν, πώς δεν θ' άντεχε την σκληρή κι' ανελέητη ζωή του κλέφτη. Αυτή η εκδοχή εικάζεται ότι, είναι και η επικρατέστερη, για το πώς από Μακρυγιάννης, μετονομάστηκε σε Κατσαντώνη, για τον πρόσθετο λόγο ότι, εκείνη την εποχή, κάπως έτσι κι' από ανάλογα περιστατικά, έβγαιναν και τα παρατσούκλια. Μικρόσωμος λοιπόν και κοντούλης, αλλά «γιομάτος» με σπινθηροβόλο βλέμμα και παλληκάρι, που όμοιό του δεν υπήρξε άλλο στ' Αγραφιώτικα βουνά. Κάπως έτσι περιγράφουν όλοι οι βιογράφοι, τον λεβέντη αυτό Σαρακατσάνο, που τ' όνομά του, υπήρξε συνώνυμο της ανδρείας και της λεβεντιάς. Σας δίνω και το ποιητικό κείμενο του τραγουδιού.

«Οι Κλέφτες από τ' Άγραφα κι' αρματολοί π' τον Βάλτο.
Πατήσαν το Ξηρόμερο και την μεγάλη Χώρα.

Πήραν άσπρα, πήραν φλουριά, πήραν μαργαριτάρια.
Πήραν την Νικολάκαινα και στα (i) βουνά την πάνε...».

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

9. «Λάμπουν τα χιόνια στα βουνά...» Τσάμικο (Μοριάς) (Των Κολοκοτρωναίων)

Θα περάσουμε τώρα, σε πασίγνωστό Μοραϊτικό Ιστορικό τραγούδι –ύμνο στους Κολοκοτρωναίους– που ήταν απ’ τις πιο παλιές οικογένειες Κλεφτών του Μοριά και που η δράση τους εξυμνείται, σε πολλά παραδοσιακά μας τραγούδια.

Το συγκεκριμένο, αναφέρεται, στα γνωστά προεπαναστατικά γεγονότα του 1806, τότε που ο Θρυλικός Στρατηγός Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, κατάφερε να περάσει απ’ την Μάνη στα Κύθηρα κι’ από εκεί, τον Μάιο του ίδιου έτους, στην Ζάκυνθο, γεγονός που καταφάνεται και στην κατακλείδα του τραγουδιού, που αποτελεί κι’ εδώ μαρτυρία, για την μετάβαση του γέρου του Μοριά, στα Επτάνησα.

Σας δίνω, το ποιητικό του κείμενο...

«Λάμπουν τα χιόνια στα βουνά, κι’ ο ήλιος στα Λαγκάδια,
ν’ έτσι λάμπει κι’ η κλεφτουριά.

Οι Κολοκοτρωναίοι, που αυτοί δεν καταδέχονται,
την γης να την πατάνε.

Καβάλα παν στην Εκκλησιά, καβάλα προσκυνάνε
(καβάλα στ’ άλογά τους εννοεί).

Καβάλα παίρν' αντίδωρο, απ' του Πάπα το χέρι.
 Φλωριά ρίχνουν στην Παναγιά, φλωριά ρίχνουν τσ' Αγίους.
 Και στον αφέντη τον Χριστό, ρίχνουνε τ' άρματά τους.
 Χριστέ μας βλόγα τα σπαθιά, βλόγα και τα ντουφέκια.
 Κι' ο Θοδωράκης μίλησε κι' ο Θοδωράκης λέει.
 Ν' απόψ' είδα στον ύπνο μου, στην υπνοφαντασιά μου,
 Θολό ποτάμι πέρανα και πέρα δεν εβγήκα.
 Ελάτε να σκορπίσουμε, μπουλούκια να γενούμε.
 Σύρε, Γιώργο μ', στον τόπο σου, Νικήτα στο Λοντάρι.
 Εγώ πά' (ω) στην Καρύταινα, πάω στους ε-δικούς μου.
 Ν' αφήνω την διαθήκη μου και τις παραγγελιές μου.
 Τι θα περάσω θάλασσα, στην Ζάκυνθο θα πάω» (Να' τη η μαρτυ-
 ρία. Γιατί πολλοί αμφισβητούσαν το γεγονός ότι ο Κολοκοτρώνης
 πέρασε στην Ζάκυνθο...).

Ο Γιώργος που ακούσαμε, ήταν πρώτος ξάδερφος του Κολοκο-
 τρώνη, ενώ ο Νικήτας, ο Νικήτας Σταματελόπουλος, ο Νικηταράς,
 που αναφερθήκαμε νωρίτερα.

Το Λοντάρι και η Καρύταινα, είναι ως γνωστόν Χωριά, του Νομού
 Αρκαδίας.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

10. «Έχε γεια καμμένε κόσμε...» Συρτό/Καλαματιανό (Πανελλήνιο)

Πάμε τώρα και σ' ένα Θρυλικό τραγούδι, γνωστό στο Πανελλήνιο,
 ως «ο Χορός του Ζαλόγγου». Όλοι το ξέρετε κι' αυτό. Τραγούδι
 που αναφέρεται, σ' ένα ιστορικό γεγονός, που έλαβε τόπο, μετά

την οριστική κατάληψη του Σουλίου, απ' τα στρατεύματα του Αλή Πασά. Ήταν 18 Δεκεμβρίου του 1803 (με το παλαιό ημερολόγιο).

Τότε, μια ομάδα Σουλιώτισσες, για να μην συλληφθούν κι' ατιμαστούν απ' τους Τουρκαλβανούς που τις πολιορκούσαν στο Ζάλογγο, προτίμησαν με μια πράξη αυτοθυσίας, χορεύοντας κυκλικά και τραγουδώντας, να πέσουν πιασμένες χέρι-χέρι, μαζί με τα παιδιά τους απ' τον γκρεμό.

«Έχε γειά καημένε κόσμε, έχε γειά γλυκιά ζωή.
Κι' εσύ δύστυχη πατρίδα, έχε γειά παντοτινή.
Έχετε γειά βρυσούλες λόγγοι, βουνά, ραχούλες.
Έχετε γειά Σουλιώτισσες κι' εσείς Σουλιωτοπούλες.
Στήν στεριά δεν ζει το ψάρι, ούτ' ανθός στην αμμουδιά.
Κι' οι Σουλιώτισσες δεν ζούνε, δίχως την ελευθεριά...».

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

Αποφώνηση

Η σημερινή εκδήλωση του Συλλόγου των υπαλλήλων της Βουλής των Ελλήνων, ήταν αφιερωμένη, στην μεγάλη Ιστορική Επέτειο της 25η Μαρτίου, του 1821.

Μια επέτειο, επαναλαμβάνουμε, που τονώνει την Εθνική μας μνήμη και που αναπτερόνει την αυτοπεποίθησή μας, αφού συνδέεται με το ατέλειωτο θαύμα των αγώνων του γένους, για την λευτεριά. Σήμερα, Σας δώσαμε γνήσια δείγματα, απ' την παραδοσιακή μας μουσική, θέλοντας να καταδείξουμε για ακόμη μια φορά, πως οι Ήρωες τους '21 πολέμησαν, τραγουδώντας... για την λευτεριά.

Επιπλέον, σε μια εποχή σαν την σημερινή, που ο συρμός της αφανίζει κι' εξαφανίζει ό,τι παραδοσιακά Ελληνικό υπάρχει, οφείλουμε ως Έθνος, ν' αντισταθούμε μ' όλες μας τις δυνάμεις, μπροστά στον ορατό κίνδυνο, ν' αλλοιωθεί και να χαθεί η ταυτότητά μας. Κι' έχουμε την δύναμη. Είναι η δύναμη εκείνη, που μας εξασφαλίζει η Πανάρχαia πολιτιστική μας καταβολή.

Οι Ήρωες του '21, μας δίδαξαν όμως με την θυσία τους και κάτι ακόμα. Πως «Λαός χωρίς Παράδοση, είναι σαν δέντρο χωρίς ρίζες...».

Γι' αυτό αξίζει να τους θυμόμαστε και να τους τιμάμε σε κάθε ευκαιρία, γιατί το ήθος τους αποδείχτηκε, πώς ήταν ανώτερο κι' απ' την ανδρεία τους...

Θα κλείσουμε, με την εξαίρετη χορωδία του Συλλόγου Υπαλλήλων της Βουλής, που θα μας αποδώσει τραγούδια από την βυζαντινή και νεότερη μελοποιία, καθώς και τον εθνικό μας ύμνο, σε διδασκαλία Κατερίνας Βασιλικού και με τη συνοδεία πιάνου από τον Μιχάλη Χανό.

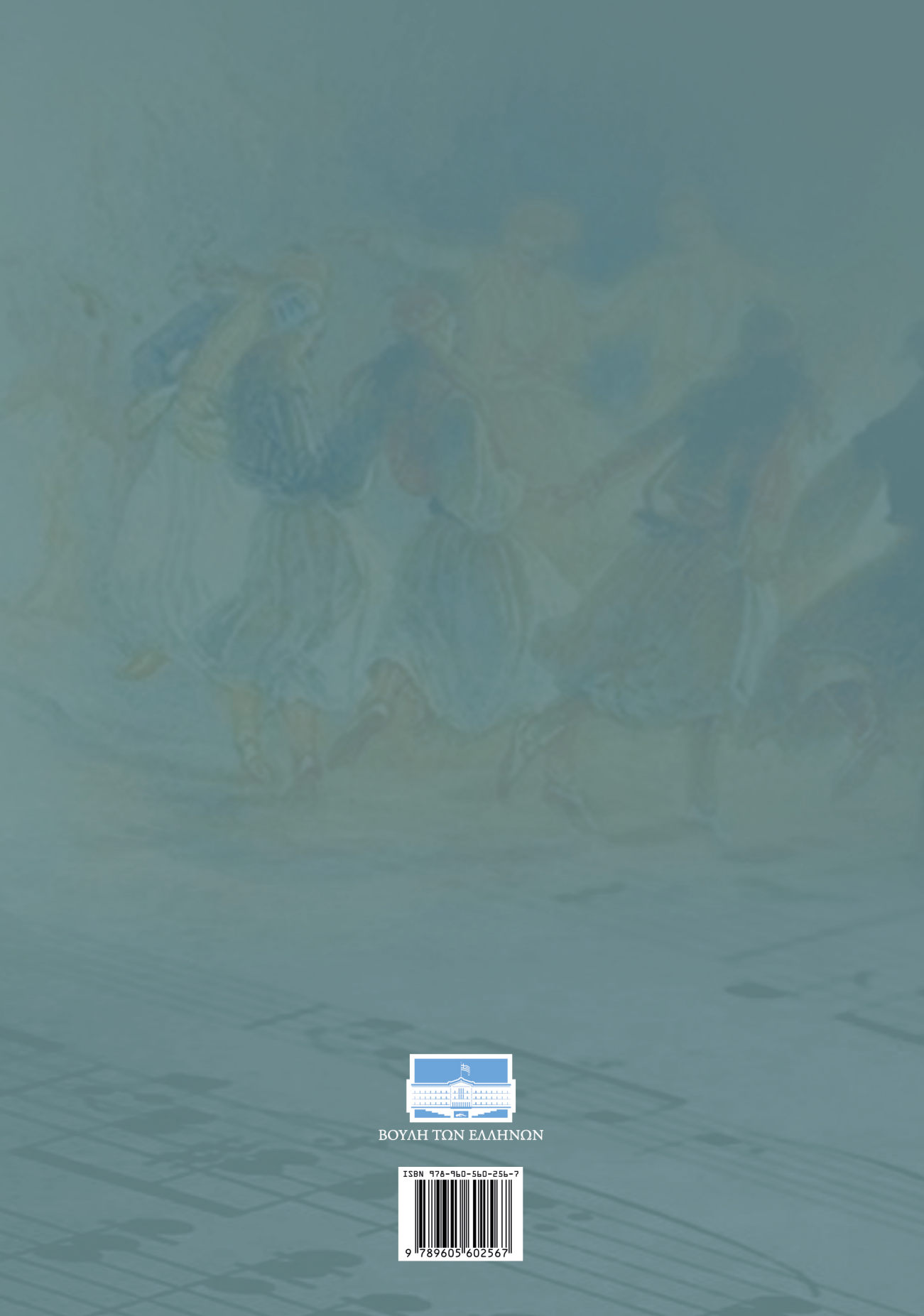
Και του χρόνου με υγεία.
ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ

Χρήστος Μυλωνάς,
Δημοσιογράφος, Μουσικολόγος - Λαογράφος,
Παρουσιαστής της εκπομπής «ΑΠΟ ΤΟΠΟ... ΣΕ ΤΟΠΟ»
της Τηλεόρασης της ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.



Ο ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΟΡΤΑΣΜΟ ΤΗΣ 25ης ΜΑΡΤΙΟΥ 1821 ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΜΥΛΩΝΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ «ΤΟ '21 ΣΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ...», ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ ΜΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ GFS ARTEMISIA. ΣΧΕΔΙΑΣΤΗΚΕ, ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΘΗΚΕ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΕ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΕ ΧΑΡΤΙ ΓΡΑΦΗΣ 100 ΓΡΑΜΜΑΡΙΩΝ ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ ΤΟΥ 2025 ΣΕ 350 ΑΝΤΙΤΥΠΑ





ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ISBN 978-960-560-256-7



9 789605 602567